

I.

Krajský soud v Brně rozhodl svým rozsudkem č.j. 42 Cm 42/2004-115 tak, že směnečný platební rozkaz vydaný soudem dne 22. prosince 2003 pod č. j. 42 Sm 498/2002-38 se vůči žalovanému v celém rozsahu zrušuje. Soud současně rozhodl o nákladech řízení.

II.

Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí odvolání, ve kterém polemizuje se závěry soudu ohledně platnosti směnky. K jeho podání zasíláme následující vyjádření:

III.

Žalobce ve svém odvolání uvádí, že termín „na řad“ a „nikoliv na řad“ uvedený v čl. I § 11 SŠZ vyjadřuje možnost, resp. nemožnost převodu práv ze směnky rubopisem a určuje, zda je možné se dostat na pozici současného majitele směnky. Výraz „na vlastní řad“ použitý v čl. I § 3 odst. 1 SŠZ má však podle žalobce význam jiný: zákonodárce jím podle něj připustil, že remitentem může být sám její výstavce. Termín „na vlastní řad“ nic nevyovídá o převoditelnosti takové směnky a pouze konstatuje, že ten komu má být placeno, je tím, kdo tento příkaz dává.

Uvedené stanovisko nepovažuje žalovaný za správné; žalovaná směnka podle něj není platná a rozhodnutí Krajského soudu v otázce neplatnosti směnky je tedy korektní.

IV.

Neplatnost směnky dovozuje žalovaný z následujících důvodů:

a) Dikce ust. čl. I § 3 odst. 1 SŠZ

Uvedené ustanovení zákona směnečného a šekového připouští snížení počtu účastníků základního směnečného vztahu u cizí směnky výlučně a jen u ordresměnek, tj. směnek s formou cenného papíru na řad. Za použití argumentu *a contrario* dospějeme k bezpečnému závěru, že u formy na jméno (u rektasměnky) taková redukce přípustná není, když citované ustanovení zmiňuje toliko směnky s formou na řad.

b) Kogentní charakter norem SŠZ

Normy obsažené ve všech třech člancích SŠZ mají zásadně kogentní povahu. Imperativní charakter norem brání uplatnění smluvní svobody účastníků v rozsahu obvyklém v jiných odvětvích. Kontraktační volnost účastníků, pokud je vůbec ve směnečném právu připuštěna, je omezena na výjimečné případy (srov. např. čl. I 85 SŠZ, kde jde o smluvní volnost *sui generis*) a naopak se všeobecně zdůrazňuje kogentnost příslušného legislativního řešení (srov. čl. I § 74 SŠZ). Jednoznačně to platí u tak striktně regulované oblasti, jakou jsou formální náležitosti směnky.

Pokud jsou připuštěny výjimky ze zásady, že směnku cizí tvoří tři různí účastníci, nelze proto extenzivně dovozovat, že by strany měly možnost užít novou a zákonem nepředpokládanou variantu redukované směnky. Tímto způsobem bychom zpochybnili každou z norem SŠZ.

c) Výraz „na řad“ použitý v čl. I § 3 odst. 1 SŠZ má normativní charakter

Hlavním argumentem žalobce je zpochybnění výrazu „na řad“ užitého čl. I § 3 odst. 1 SŠZ. Žalobce význam citované normy nesprávně redukuje na jakousi instrukci: naznačující, že směnka cizí může mít výstavce totožného s remitentem. Žalobce tím upírá části zákona směnečného šekového jeho normativní význam. O tom, že výraz „na řad“ použitý v cit. ustanovení, byl použit záměrně, svědčí řada ustanovení: mj. také terminologická pečlivost, s jakou zákon vyžaduje označení remitenta v základní cizí směnce. Podle čl. I § 1 bodu 6 SŠZ obsahuje cizí směnka „jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno“. Zákon tedy striktně rozlišuje směnky s formou na řad a na jméno: výraz „komu“ je určen pro označení remitenta u rektasměnky, výraz „na řad“ je pak určen pro věřitele rektasměnky. Nelze mít za to, že by tak pečlivě rozlišující zákonodárce o dva paragrafy níže (a navíc stále v části pod rubrikou „Vystavení a forma cizí směnky“) užil pojmu „na řad“ tak ledabyle a nahodile, aby umožňoval interpretaci, že se vztahuje i na rektasměnky.

d) Věcné důvody

Krom tohoto formálního argumentu proti přípustnosti rektasměnky na vlastní řad i nadále uvádíme věcný argument (převzatý z odborné literatury): pokud by byla směnka převedena na třetí osobu, byl by remitent nahrazen novým majitelem ve všech jeho pozicích. Přenášela by se na něj odpovědnost vůči sobě samému, což je zjevně nesmyslné (podle Kovařík, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 1999, s. 27).

Výše uvedené negativní stanovisko zastává i současná směnečná teorie (literaturu a příslušné odkazy uváděl žalovaný ve svých dřívějších podáních).

V.

Žalobce dále uvádí, že soud prvního stupně nevzal vůbec úvahu, že směnka, na jejímž základě byl směnečný platební rozkaz vydán, již byla v minulosti jiným pravomocným rozhodnutím téhož soudu, posuzována jako platná směnka. K tomu lze uvést pouze to, že uvedený postup soudu byl zcela namístě. Soud k jinému řízení přihlédnout vůbec nemohl; obě řízení byla navzájem nezávislá a probíhala samostatně.

Skutečnost, že v jiném sporu byla žalovaná směnka shledána jako platná, nemůže mít žádný význam pro probíhající řízení. Bylo ostatně věcí žalobce, aby v předchozím řízení, kde figuroval jako žalovaný, včas uplatnil námitku neplatnosti směnky (tak, jak to učinil žalovaný v tomto sporu). Opomenutí zásadní námitky, kterou konstantně a dlouhodobě zmiňují renomované publikace z oblasti směnečného práva, nemůže v žádném případě jít k tíži žalovaného. Pasivita a následný neúspěch žalobce v dřívějším sporu nemůže omezit právo žalovaného podat proti vydanému platebním rozkazu námitku neplatnosti směnky.

Rovněž tak nemá význam okolnost, že soud na základě originálu směnky nejprve vydal směnečný platební rozkaz, aby jej teprve k námitce žalovaného zrušil z důvodů neplatnosti směnky. Uvedený postup soudu byl v souladu s úpravou směnečného řízení i v souladu s ustálenou judikaturou. Vydání směnečného platebního rozkazu nijak nebrání dlužníkovi, aby v námitkách uplatnil i námitku neplatnosti směnky. Rovněž tak nebrání soudu, aby po projednání námitek žalovaného a zhodnocení jejich důvodnosti a argumentační správnosti již vydaný směnečný platební rozkaz nakonec zrušil.

VI.

Z důvodů výše uvedených důvodů považujeme odvoláním napadený rozsudek Krajského soudu v Brně za věcně správný. Závěry žalobce obsažené v jeho odvolání nejsou v souladu se zákonem a směnečnou judikaturou a odporují také jednoznačnému a jednohlasnému mínění české odborné literatury.